

4. Фіалко О.Є. Поховання дівчат зі зброєю в скіфському кургані на Херсонщині. Археологія. 2012. № 1. С.82-92.
5. Зубар В.М. Сармати, населення Таврики і Херсонесу у I ст. н.е. Археологія. 2003 р. № 3. С. 25-41.
6. Фіалко Е.Е. Амазонки во времени и пространстве. Археологія і давня історія України. 2015. Вип. 4 (17). С.46-99.

УДК 94(477)

Тетяна ГОЛОВКО,
магістрантка I курсу спеціальності 032 Історія та археологія,
Херсонський державний університет, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Батенко Г., к.іст.н., доцентка

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ З НІМЕЦЬКИМ ОКУПАЦІЙНИМ РЕЖИМОМ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Анотація. У статті визначено основні мотиви співпраці українських націоналістів з німецькими нацистами. Проаналізовано етапи співробітництва, організаційні структури на окупованих територіях, різницю у планах німецького командування та українських формувань, перспективи подальшої співпраці та результати для представників ОУН.

Ключові слова: колабораціонізм, національне питання, окупаційний режим, Друга світова війна.

Напередодні Другої світової війни українська нація не мала власної державності, відповідно, її державотворчі амбіції не були задоволені. Більше того – у політичному та національно-культурному розвитку український народ постійно обмежувався, стримувався, переслідувався.

Тому, логічно, що ці аспекти національного буття не просто вплинули на кількість та якість проявів колабораціонізму під час Другої світової війни, а й стали визначальним чинником спрямування співпраці українців з окупаційними властями.

В. Шайкан досить влучно акцентує увагу на тому, що «ідейно-політичний колабораціонізм відноситься до маловивченої проблематики Другої світової війни на теренах України» [1, с. 128]. Складність дослідження цього різновиду колабораціонізму пояснюється тим, що у радянській історичній науці довгий час панувало ідеологізоване пропагандистське тавро для усіх колаборантів – «зрадники», хоча сучасна наука розрізняє багато причин цього явища, як внутрішніх морально-етичних якостей та психологічного стану, так і зовнішніх – політичних, економічних, соціально-побутових факторів [2, с. 152].

Одним з перших національних місцевих громадських органів, створених для співпраці з німцями став Український Центральний Комітет (УЦК) на території Генерал-Губернаторства, очолив цей орган В. Кубійович. Фактично ця структура не мала реальних владних повноважень хоча б на місцевому рівні, але, за словами самих членів комітету вони мали більш глибоку мету – залучити до цього органу свідомих українців та хоча б у такий спосіб дати їм досвід роботи в управлінні, за можливості акумулювати у своїх руках адміністративні функції та таким чином мати можливість впливати на реальні рішення [1, с. 128].

Окрім того, у джерелах особового походження дуже часто зустрічається схоже пояснення мотивації співпраці з окупаційним режимом. Українські націоналістичні політичні сили на початковому етапі війни свідомо йшли на співпрацю з німецькою стороною, адже вважали, що вони можуть дати необхідний українцям досвід у військовій справі, забезпечити зброєю українські військові формування, навчити передовим

тактико-стратегічним маневрам і таким чином посприяти боротьбі за незалежність України [3; 4].

Варто зазначити, що німецька окупаційна влада та й офіційний Третій Рейх зовсім по іншому ставився до цього питання. Так, вони були не проти співпраці на місцях та прихильності місцевих активістів, але незалежність України у їх плани не входила. Більше того, після перших же проявів наполегливості з боку українців стосовно впливу на політичні рішення, приймалися рішення про арешти активістів. Зокрема, так сталося з активістами ОУН-Б, які проголосили незалежність України 30 липня 1941 року. Лише тиждень знадобився німцям на «роздуми», 9 липня новостворений уряд був розпущений, а активісти ОУН-Б, серед яких С.Бандера та Я.Стецько, були заарештовані [1, с. 129].

Цей випадок не був виключенням – представники ОУН-М у Києві створили Українську Національну Раду на чолі з М.Величківським, і це попри заборону з боку окупаційної адміністрації створювати українські політичні органи. Українська Національна Рада була налаштована на тісну співпрацю з німцями, які мали б допомогти у справі відродження української державності та у боротьбі з більшовизмом. У листопаді 1941 року німці заборонили діяльність УНР та оголосили її діячів «поза законом», що на практиці означало арешти та репресії [5, с. 110].

Ці приклади яскраво демонструють деяку політичну наївність українських націоналістичних сил, які змучені довготривалою підпільною боротьбою з більшовиками, сподівались на великодушну допомогу німців у розбудові незалежної України. Але окупаційний режим не шукав політичних союзників на наших землях, передусім їм потрібні були виконавці конкретних соціально-економічних завдань, які б забезпечили продовольством та промисловими товарами військову кампанію Гітлера. Як свідчать документи з розсекречених німецьких архівів, німці й самі визнавали, що на початкових етапах війни не скупилися на «обіцянки

пропагандистського характеру, які сягали навіть встановлення самостійної України» [6, с. 80-81].

За словами генерального комісара Магунії у співпраці з українськими націоналістичними силами все ж були деякі прорахунки. Він зазначав: «Наша політика, спрямована в першу чергу на максимальне використання землі і придушення будь-яких прагнень до самостійності, виявилася правильною. Неправильним було, на мою думку, те, що перед українцями, часто занадто очевидно, демонструвалася наша політична мета, а ми не докладали жодних зусиль, щоб створити перед ними якесь політичне світло» [6, с. 81].

Фактично, це є визнанням того, що співпрацю з українськими націоналістами на політичному підґрунті німецька окупаційна адміністрація повністю провалила, тому на більш пізніх етапах війни була змушена шукати нові важелі впливу та пропагандистські методи задля залучення широких мас населення до колабораціонізму.

З боку ж українців стає зрозумілим той факт, що німці як протипага більшовикам не виправдали сподівання і на якомусь етапі війни націоналісти починають підпільну боротьбу вже проти двох ворогів, що не лише ускладнило національний рух, а й фактично звело нанівець будь-які шанси на успіх цієї боротьби.

Отже, очевидно, що невирішене національне питання та репресивна політика радянського режиму стали причинами колаборації частини українського населення з окупаційним режимом під час Другої світової війни. Вона мала на меті отримати підтримку та необхідний досвід у боротьбі за українську державність.

Список використаних джерел:

1. Шайкан В.О. Колабораціонізм на території рейхскомісаріату «Україна» і військової зони в роки Другої світової війни. Кривий Ріг: Мінерал, 2005. 466 с.

2. Штефан В. Л. Колабораціонізм у роки Великої Вітчизняної війни 1941- 1945 рр. *Інтелігенція і влада*. 2010. Випуск 19. С.152-164.
3. Овад Я. Бо війна війною... Спогади
URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Ovad_Yaroslav/Bo_viina_viinoiu/
4. Шандрук П. Сила доблесті. URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Shandruk_Pavlo/Syla_doblesti.pdf
5. Косик В. Про «Нахтігаль» та українські поліцейські батальйони 1941-1945. *Правда історії. Роки окупації України 1939 – 1944*. К.: Українська видавнича спілка. 2008. С. 99 – 116.
6. Генеральний комісар Магунія про німецьку політику в Україні: «Залізний кулак в оксамитовій рукавичці» (31.05.1944 р.). *Україна в Другій світовій війні у документах. Збірник німецьких архівних матеріалів*. Т. 4. Л.: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2000. С. 79 – 95.

УДК 94(477)

Владислав ГРИНЬ,

магістрант I курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізація 014.03 Історія, Херсонський державний університет, м. Івано-Франківськ, науковий керівник: Михайленко Г., к.іст.н., доцентка

ВПЛИВ АНТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА НАСЕЛЕННЯ НИЖНЬОГО ПОДНІПРОВ'Я (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПІЗНЬОСКІФСЬКИХ ГОРОДИЩ)

Анотація. В статті висвітлено різні гіпотези походження пізньоскіфської археологічної культури в Нижньому Подніпров'ї. Визначено рівень взаємодії населення пізньоскіфських городищ з античним населенням Ольвійського полісу. Також визначено категорії матеріальної культури які свідчать про античні культурні впливи. Проілюстровано